

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра соціології

Затверджено

На засіданні кафедри соціології
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.)

Завідувач кафедри _____

д.с.н., проф. Пачковський Ю.Ф.

Силабус з навчальної дисципліни
«Соціологія релігії»,
що викладається в межах ОПП Бізнес-соціологія, ОПП Прикладна
соціологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 054 Соціологія

Львів 2024

Назва курсу	Соціологія релігії
Адреса викладання навчальної дисципліни	м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра соціології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 054 «Соціологія»
Викладач навчальної дисципліни	Демків Олег Богданович, кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології
Контактна інформація викладача	Електронна адреса: oldemkiv@gmail.com ; oleh.demkiv@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://clio.lnu.edu.ua/employee/demkiv-o-b Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 318
Консультації з навчальної дисципліни відбуваються	<i>Консультації:</i> згідно графіку консультацій (вул. Університетська, 1, головний корпус Львівського національного університету імені Івана Франка, історичний факультет, III поверх, ауд. № 319), а також у день проведення лабораторних занять.
Сторінка навчальної дисципліни	https://clio.lnu.edu.ua/course/sotsioloohiia-relihii
Інформація про навчальну дисципліну	Дисципліна «Соціологія релігії» є дисципліною вільного вибору студента, розробленою для освітньо-професійних програм бакалаврського рівня «Прикладна соціологія» та «Бізнес-соціологія» зі спеціальності 054 «Соціологія», що викладається у 4 семестрі в обсязі 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS)
Коротка анотація курсу	Цей курс надає учасникам необхідний теоретичний та емпіричний матеріал для отримання ґрунтовних знань та практичних інструментів для професійного аналізу соціологічних аспектів релігійної проблематики.
Мета та цілі курсу	Мета дисципліни – сформувати у студентів системне розуміння релігії як соціального явища, її ролі та впливу на суспільство, а також розвинути навички застосування соціологічних теорій та методів для аналізу взаємодії релігії та суспільства. Завдання навчальної дисципліни: <ul style="list-style-type: none"> • Ознайомити студентів з основними теоретичними підходами до вивчення релігії, включаючи соціологічні, філософські та антропологічні теорії. • Розглянути історичні та культурні контексти формування релігійних систем та їх вплив на суспільство. • Вивчити різні форми релігійного життя, такі як церкви, секти, деномінації та їх соціальні функції. • Проаналізувати соціальні фактори, що впливають на релігійність, включаючи соціально-економічні умови, культурні традиції та політичні аспекти. • Розвинути навички критичного аналізу досліджень релігійного

	<p>життя та застосування емпіричних методів для його вивчення.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Навчити студентів розробляти та оцінювати соціальні програми, спрямовані на взаємодію між релігією та суспільством. • Сприяти формуванню у студентів етичного ставлення до релігійної різноманітності та розуміння необхідності толерантності та взаєморозуміння між різними релігійними групами.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Богданова О. В. Соціологія релігії: Навчально-методичні матеріали. Електронне видання / Олена Володимирівна Богданова. К.: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2014. 82 с. 2. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / пер. з нім. О. Погорілого. Київ : Основи, 1994. 3. Войналович В. А. Динаміка конфесійних процесів у сучасній Укра-їні: інституційні та ідентифікаційні аспекти. Етнополітичний контекст соціокультурних трансформацій у сучасній Україні. Київ : ППІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2017. С. 169–228. 4. Дудар Н. Релігійність в українському соціумі: детермінанти і характеристика сучасного стану : дис. ... канд. соціол. Наук : 09.00.11 ; Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України. Київ, 2002. 264 с. 5. Дурманенко О. Релігія в контексті онтологічної безпеки особистості : дис. ... канд. соціол. наук : 09.00.11; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2010. 236 с. 6. Здіорук С. І. Суспільно-релігійні відносини: виклики України ХХІ століття : монографія. Київ : Знання України, 2005. 552 с. 7. Кисельов О. Соціологія релігії як академічна дисципліна: виклики і перспективи. URL: http://www.religion.in.ua/main/analitica/9929-sociologiya-religii-kak-akademicheskaya-disciplina-vyzovy-i-perspektivy.html. 8. Паращевін М. А. Інтегративна роль релігії : історико-соціологічний нарис. Київ : Інститут соціології НАН України, 2004. 152 с. 9. Пірен М. І. Соціологія релігії: Підручник. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. 344 с 10. Релігієзнавчий словник / за ред. А. Колодного, Б. Лобовика. Київ : Четверта хвиля, 1996. 392 с. 11. Сучасна релігійна ситуація в Україні: стан, тенденції, прогнози : кол. монографія / редкол. : П. Косуха (відп. ред.) та ін. Київ : відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України, 320 12. Barman, R. P. (2022). Religion from Sociological Perspectives: An Overview. Asian Journal of Social Sciences and Legal Studies, 4(2), 24-31. 13. Furseth, I., & Repstad, P. (2023). An introduction to the sociology of religion: Classical and contemporary perspectives. Routledge. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 14. Плахтій М. П., Сулятицька Т. В. Релігієзнавство: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 168 с. 15. Бучма О. Петро Косуха і Анатолій Єришев як започатківці української соціології релігії. Софія : гуманітарно-релігієзнавчий вісник. 2023. No 2 (22). С. 98–99. 16. Бабій М. Соціологія релігії в архітектоніці релігієзнавства. Дисциплінарне релігієзнавство : колективна монографія. Українське релігієзнавство. 2009. Спецвипуск. С. 107–119. 17. Борінштейн Є. Роль релігійного фактору у трансформаціях

	<p>сучасного українського суспільства. Перспективи. 2017. No 1 (71). С. 9–16.</p> <p>18. Колодний А. Феномен релігієзнавства. Київ : Інтерсервіс, 2020. 248 с.</p> <p>19. Косуха П. Про стан міжконфесійних відносин в Україні (на матеріалах соціологічних досліджень). Київ, 1993. Академічне релігієзнавство : підручник / за наук. ред. А. Колодного. Київ : Світ знань, 2000. 862 с.</p> <p>20. Лавринович О. Релігійні організації як чинник формування громадянського суспільства в Україні. Українське релігієзнавство. 2015. No 73. С. 224–229.</p> <p>21. Мякінченко І. О. Участь церков і релігійних організацій у законотворчому процесі в період незалежності України. Гілея: науковий вісник. 2018. Вип. 131. С. 105–108.</p> <p>22. Недавня О. Релігійно-церковний чинник в патріотичному вихованні. Українське релігієзнавство. 2016. No 78. С. 81–96.</p> <p>23. Онищук С., Петрівський П. Соціокультурне значення церкви для сучасних демократичних трансформацій в Україні. Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. 2016. Вип. 1 (52). С. 27–33.</p> <p>24. Jayaram, N. (2024). Religion and Society: Sociology of Religion. In Individual and Society: Understanding the Sociology of Émile Durkheim (pp. 105-120). Singapore: Springer Nature Singapore.</p> <p>25. Moberg, M. (2021). Religion, discourse, and society: Towards a discursive sociology of religion. Routledge.</p> <p>26. Schnabel, L., Zaslavsky, K. A., Haggard, B., Pihl, A., Chiedu, A., Conte, A., ... & Zuckerman, P. (2023). An invitation to the sociology of religion: important questions answered by scholars in the field. The American Sociologist, 54(3), 445-465.</p> <p>27. Cipriani, R. (2021). The new sociology of religion. Encyclopedia, 1(3), 822-830</p> <p style="text-align: center;">Інтернет-джерела</p> <p>28. Богдан О. Якою насправді є релігійність українців? URL: https://www.youtube.com/watch?v=pWALKBdz3cs</p> <p>29. Брік Т. «180 шляхів до Бога: що каже соціологія після 30 років вимірювань релігійності в Україні». Лекція 2. URL: https://www.youtube.com/watch?v=BH_uMasQgLU&t=7s</p> <p>30. Лекція «Релігійна ідентичність українського суспільства: конфесійний ландшафт України», 4.06.2024. URL: https://www.youtube.com/watch?v=AFIdUkNeG6M</p> <p>31. Соціологія релігії. Дніпровський державний технічний університет. URL: https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/15/7-15-k1101.pdf</p> <p>32. Соціологія релігії. еКМАІR. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstreams/eeccc2b7-48ec-4e2d-beb7-dc380834ca52/download</p> <p>33. Соціологія релігії. Освіта.UA. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/29615/</p>
Обсяг курсу	Загальний обсяг 120 академічних годин. З них: зокрема 64 годин аудиторних занять (32 год лекційних занять, 32 год. лабораторних занять) та 56 год. самостійної роботи.
	У результаті успішного проходження курсу студент(ка) буде: знати:

<p>Очікувані результати навчання</p>	<ul style="list-style-type: none"> • класичні та сучасні теорії релігії в соціології; • типи релігійних організацій, особливості їх функціонування • роль релігії у формуванні соціальних інститутів та норм; • основні релігійні традиції та їх вплив на суспільство; • сутність релігійної ідентичності; • історичні та культурні контексти формування релігійних систем; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати різні форми релігійного життя, такі як церкви, секти, деномінації та їх соціальні функції; • виявляти взаємозв'язок між релігією та іншими соціальними інститутами; • застосовувати соціологічні підходи для дослідження релігійних процесів; • працювати з емпіричними даними щодо релігійних практик та переконань; • аналізувати соціальні фактори, що впливають на релігійність, включаючи соціально-економічні умови, культурні традиції та політичні аспекти
<p>Ключові слова</p>	<p>Соціологія релігії, релігія і суспільство, соціальні функції релігії, релігійність, соціальні детермінанти релігії, типологія релігійних організацій, секуляризація, сакралізація, соціально-релігійні відносини, вплив релігії на особистість і культуру, релігійна ідентичність, конфесійні процеси, релігійна поведінка, соціологічний аналіз релігії, релігієзнавство.</p>
<p>Формат курсу</p>	<p>Очний.</p>
<p>Теми</p>	<p>Детально див. Додаток «Схему курсу»**</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Залік в кінці семестру.</p>
<p>Пререквізити</p>	<p>Для вивчення курсу студенти потребують базових знань таких навчальних дисциплін, як «Вступ до спеціальності», «Історія соціології» достатніх для сприйняття категоріального апарату з соціології та розуміння джерел.</p>
<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>Лекції проблемно орієнтованого характеру, презентації, індивідуальні завдання, дискусії. самостійна робота, групова робота.</p>
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Комп'ютери з доступом до Інтернету, мультимедійний проектор (з урахуванням особливостей навчального процесу).</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Загальна максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Оцінювання проводиться за 100 бальною шкалою, які нараховуються впродовж семестру. За роботу в семестрі бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) участь у семінарських заняттях (70 балів), 2) виконання індивідуального науково-дослідницького завдання загалом оцінюється в 30 балів і передбачає: <p>Робота студентів на семінарських заняттях передбачає активну їхню участь у виконанні низки пропонованих їм завдань, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> • опрацювання теорій соціології релігії: вивчити та порівняти різні теорії, що пояснюють роль релігії в суспільстві, наприклад,

	<p>секуляризаційні теорії чи теорії релігійної відродження, з особливим акцентом на новітніх концепціях, таких як "невидимі релігії" (15 балів);</p> <ul style="list-style-type: none"> • критичний огляд наукової літератури з проблематики соціології з релігії, аналізуючи різні підходи та концепції в цій галузі, включаючи новітні дослідження щодо релігійної ідентичності та її впливу на особистість та суспільство (20 балів); • аналіз феномена індивідуалізації релігійності: дослідити сучасні тенденції індивідуалізації релігійності, зокрема роль синкретизму та толерантності до різних вірувань у модернізованих суспільствах) (15 балів); • розробка програм соціальної інтеграції релігійних громад: розробити програми або практичні рекомендації щодо інтеграції релігійних громад у суспільство та підвищення міжконфесійного діалогу, з урахуванням сучасних соціальних і культурних змін (20 балів). <p>Індивідуальне науково-дослідне завдання у курсі "Соціологія релігії" становить 30% від загальної оцінки впродовж семестру. Індивідуальні завдання спрямоване на поглиблене вивчення й аналіз теми девіантної поведінки та передбачає:</p> <p>виконання невеликого соціологічного дослідження щодо процесів релігійної конверсії серед певної групи населення, наприклад, молоді чи старшого покоління, з подальшим аналізом результатів та їх інтерпретацією в контексті сучасної релігійності (25 балів);</p> <ul style="list-style-type: none"> • створення презентації на обрану тему, пов'язану з соціологією релігії (наприклад, вплив новітньої релігійності на соціальну структуру чи роль релігії в сучасних суспільних рухах), з подальшим захистом її перед аудиторією та обговоренням сучасних тенденцій у цій галузі (5 балів). <p>Академічна доброчесність: очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається «Положенням про забезпечення академічної доброчесності у Львівському національному університеті імені Івана Франка» http://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/reg_academic_virtue.pdf.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості навчальної дисципліни буде надано по завершенню її викладання.

Додаток. Схема курсу «Соціологія релігії»

Тиж. / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в Інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1/7	Вступ у соціологію релігії. Центральні категорії: «релігія», «релігійність», «соціологія релігії».	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 1, 6 Додаткова: 1,2 Інтернет-джерела: 31	Самостійна робота – 3 год. Опрацювання літератури щодо основних понять.	1-й тиждень
2/7,5	Соціологія релігії в системі соціогуманітарного знання. Релігія як елемент соціальної системи.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 4 Додаткова: 3, 5 Інтернет-джерела: 31-33	Самостійна робота – 3,5 год. Аналіз релігії в різних дисциплінах.	2-й тиждень
3/7,5	Соціологічні теорії релігії (1): концепції релігії XIX ст. (О.Конт, Г.Спенсер).	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 7 Додаткова: 9 Інтернет-джерела: 31-33	Самостійна робота – 3,5 год. Аналіз теоретичних підходів.	3-й тиждень
4/7,5	Соціологічні теорії релігії (2): класичні теорії релігії (Е.Дюркгайм, М.Вебер).	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 10 Додаткова: 4 Інтернет-джерела: 31-33	Самостійна робота – 3,5 год. Опрацювання літератури щодо теорії.	4-й тиждень
5/7,5	Соціологічні теорії релігії (3): М.Вебер та інституційна ефективність.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 11 Додаткова: 8 Інтернет-джерела: 31-33	Самостійна робота – 3,5 год. Аналіз взаємозв'язку релігії та економіки.	5-й тиждень

6/7	Соціологічні теорії релігії (4): Маркс та марксизм як квазірелігійна доктрина.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 2 Додаткова: 1, 3 Інтернет-джерела: 31	Самостійна робота – 3 год. Аналіз марксистських підходів до релігії	6-й тиждень
7/7,5	Соціологічні теорії релігії (5): функціональні та соціально-антропологічні теорії (Б.Малиновський, А.Редкліф-Браун).	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 9 Додаткова: 7 Інтернет-джерела: 32	Самостійна робота – 3,5 год. Опрацювання функціональних теорій.	7-й тиждень
8/8	Сучасні соціологічні теорії релігії (6): Т.Парсонс, Дж.Йінгер, Р.Белла, Ч.Глок, Р.Старк.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 8 Додаткова: 1 Інтернет-джерела: 31-33	Самостійна робота – 4 год. Аналіз сучасних концепцій релігії.	8-й тиждень
9/8	Типи релігійних організацій. Типологія церков, деномінацій, сект та культів.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 14 Додаткова: 6, 7 Інтернет-джерела: 31-33	Самостійна робота – 4 год. Аналіз трансформацій релігійних організацій	9-й тиждень
10/8	Релігійна ситуація в сучасному світі. Релігійні конфлікти та тенденції секуляризації.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 1 Додаткова: 3, 10 Інтернет-джерела: 28	Самостійна робота – 4 год. Аналіз сучасних релігійних тенденцій.	10-й тиждень
11/7	Секуляризація як історичний феномен та її наслідки.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 3 Додаткова: 8, 10 Інтернет-джерела: 28-29	Самостійна робота – 3 год. Опрацювання теорій секуляризації	11-й тиждень
12/7	Релігія і політика: взаємозв'язок конфесійних афіліацій та громадянських ідентичностей.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 6 Додаткова: 5, 10 Інтернет-джерела: 28	Самостійна робота – 3 год. Аналіз взаємодії церкви та держави.	12-й тиждень

13/7	Емпіричний вимір релігійності. Показники релігійності та методи дослідження.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 7 Додаткова: 6 Інтернет-джерела: 29	Самостійна робота – 3 год. Виконання завдань із аналізу релігійності	13-й тиждень
14/7.5	Соціологічний аналіз релігійного життя в сучасній Україні.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 10 Додаткова: 3, 8 Інтернет-джерела: 29	Самостійна робота – 3,5 год. Опрацювання літератури щодо релігійного життя в Україні	14-й тиждень
15/8	Релігійна ідентичність та її вплив на суспільство.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 9 Додаткова: 10 Інтернет-джерела: 30	Самостійна робота – 4 год. Аналіз релігійної ідентичності	15-й тиждень
16/8	Підсумковий огляд курсу та підсумковий контроль.	Лекції – 2 год, Семінарські – 2 год	Основна: 1-14 Додаткова: 3, 8, 10 Інтернет-джерела: 28-33	Самостійна робота – 4 год. Підготовка до підсумкового контролю.	16-й тиждень
Разом 120 год.		64 год.		56 год.	